

Ny udenlandsk Literatur.

A. E. F. Schäßle: Die Grundsätze der Steuerpolitik und die schwebenden Finanzfragen Deutschlands und Oesterreichs. Tübingen 1880, Verlag der H. Laupp'schen Buchhandlung, (558 S.).

Om et tidligere Værk — «det menneskelige Samfunds Anatomi, Fysiologi og Psykologi med særligt Hensyn til Nationaløkonomien som social Stofvexel», som den berømte Forfatter gav i sit fire-Binds-Værk «Bau und Leben des socialen Körpers» — skrev en Anmelder i et tysk Blad: «Naar Lassalle i sin Tid mente, at han skrev enhver Linje bevæbnet med Aarhundredets hele Dannelse, saa passer dette stolte Ord langt bedre paa enhver Linje, som Schäßle skriver . . . Hans Værk «Bau und Leben» indeslutter i sig alle Videnskabens Resultater og afspejler den hele moderne Dannelse. Den, der ikke kjender saadanne Bøger, har ikke Krav paa at kaldes dannet, om han saa er Minister og Parlamentsmedlem. Han er trods mulig stor praktisk Bravour altid blot en fremmed i sin Tid.» Heldigvis er dette en stor Overdrivelse. Det kan være, at Schäßle skriver hver Linje «bevæbnet med Aarhundredets hele Dannelse»; men heldigvis behøver man ikke at opfylde den af den begejstrede Anmelder opstillede Betingelse for at være i Besiddelse af en ganske respektabel «Dannelse». Heldigvis, sige vi; — thi for mange vilde Betingelsen være noget haard. Schäßle hører til de Forfattere, som Læseren ikke kan andet end fatte Nag til. Han tager os en aldeles utilladelig Tid, en aldeles uforholdsmæssig Tid. Han er en forfærdelig udpræget

Ny udenlandsk Literatur.

A. E. F. Schäßle: Die Grundsätze der Steuerpolitik und die schwebenden Finanzfragen Deutschlands und Oesterreichs. Tübingen 1880, Verlag der H. Laupp'schen Buchhandlung, (558 S.).

Om et tidligere Værk — «det menneskelige Samfunds Anatomi, Fysiologi og Psykologi med særligt Hensyn til Nationaløkonomien som social Stofvexel», som den berømte Forfatter gav i sit fire-Binds-Værk «Bau und Leben des socialen Körpers» — skrev en Anmelder i et tysk Blad: «Naar Lassalle i sin Tid mente, at han skrev enhver Linje bevæbnet med Aarhundredets hele Dannelse, saa passer dette stolte Ord langt bedre paa enhver Linje, som Schäßle skriver . . . Hans Værk «Bau und Leben» indeslutter i sig alle Videnskabens Resultater og afspejler den hele moderne Dannelse. Den, der ikke kjender saadanne Bøger, har ikke Krav paa at kaldes dannet, om han saa er Minister og Parlamentsmedlem. Han er trods mulig stor praktisk Bravour altid blot en fremmed i sin Tid.» Heldigvis er dette en stor Overdrivelse. Det kan være, at Schäßle skriver hver Linje «bevæbnet med Aarhundredets hele Dannelse»; men heldigvis behøver man ikke at opfylde den af den begejstrede Anmelder opstillede Betingelse for at være i Besiddelse af en ganske respektabel «Dannelse». Heldigvis, sige vi; — thi for mange vilde Betingelsen være noget haard. Schäßle hører til de Forfattere, som Læseren ikke kan andet end fatte Nag til. Han tager os en aldeles utilladelig Tid, en aldeles uforholdsmæssig Tid. Han er en forfærdelig udpræget

Type paa disse Tyskere, der altid ville skrive tykke Bind om, hvad der kan gøres af paa et beskedent Arketal. Schäffles lille halvt populære «*Quintessenz des Socialismus*», — utvivlsomt det mest læste af alle hans Skrifter — staar som en Undtagelse fra den Regel, han ellers plejer at følge i sine Bøger: den Regel, nemlig, at bruge Ark til, hvad der kan forklares paa Sider, og at tynges sin Fremstilling ned med en aldeles uforholdsmæssig Ballast af Lærdom og Filosofi. Hans «*Bau und Leben*» er maaske det af hans Værker, hvor Forholdet mellem den anvendte Tid og det opnaaede Udbytte er det uheldigste; men heller ikke i det foreliggende Værk er dette Forhold videre heldigt.

Bogen aabnes med et Par hundrede Sider «grundlæggende Betragtninger» om Skattepolitik i Almindelighed. Saa komme halvandethundrede Sider «om de direkte Skatters Reform»; heri: om de direkte Skatters specielle Værdi for Skattesystemet, om den direkte Beskatnings nuværende Forhold i Tyskland, Østrig-Ungarn, Frankrig og England, om Reform af Grundskatten, Bygningsskatten, Næringsskatten, Renteskatten, Skat paa Aktieselskaber etc. Saa kommer om de indirekte Skatter, Brugs- og Forbrugsskatter, Afgifter af alle forskellige Forbrugsgjenstande. Fremdeles om Gebyr- og Stempelvæsenet. Endvidere om Kommunalbeskatningen. Endelig et Afsnit om «Skattereform, Socialpolitik og international økonomisk Politik», saa Tvangsforsikring, Beskyttelse og Frihandel, de handelspolitiske Forhold mellem Tyskland og Østrig-Ungarn etc.

Forf.s Standpunkt i de «svævende» Spørgsmaal er et moderat Frihandels-Standpunkt. At han ikke er nogen Tilhænger af «laissez-faire» Systemet, er bekjendt nok; snarere har han jo Tilbøjeligheder for Socialismen; — men den bismarck'ske Toldpolitik gjendrives paa mange Punkter af hans Bog.

Amtliche Mittheilungen aus den Jahres-Berichten der mit Beaufsichtigung der Fabriken betrauten Beamten. Jahrg. 1879. Zwei Bände. Berlin, Fr. Kortkampf.

Dette er Titelen paa, hvad man i daglig Tale kalder «Fabrikinspektør-Beretninger»; men i Preussen bære Fabrik-

inspektørerne det officielle Navn «Gewerbe-Rath»; i andre tyske Stater bruges derimod ogsaa officielt det gængse Navn. Værket falder i to Dele: det første, paa lidt over 300 Sider, omfatter de 19 preussiske Beretninger; det andet, paa henved 500 S., omfatter 27 Beretninger fra de øvrige Forbundsstater. Desforuden er Værket ledsaget af flere statistiske Tabeller og af Illustrationer, Afbildninger af Maskiner, Beskyttelsesindretninger etc.

Det er ikke let at arbejde sig gennem de to voluminøse Bind; det vilde tværtimod være et noget drøjt Arbejde. Men det lønner sig at tage adskillige af Beretningerne for sig, og man vil kunne lære endel af dem. Navnlig have vi med Interesse bemærket de righoldige Oplysninger om de Ulykkestilfælde, der forekomme i Fabrikerne, om Aarsagerne til dem, om de Midler, hvorved de kunde forhindres, — og dette er noget, der savnes i de danske Arbejdsinspektørers Beretninger. De danske Beretninger indskrænke sig i Almindelighed til (i gode, klare Oversigter) at meddele Tallene paa de under Tilsyn værende Bedrifter, disses forskellige Art, de i dem beskæftigede Arbejdere, Mænd og Kvinder, voxne Arbejdere, Børn og unge Mennesker, Arbejdsstedernes Fordeling mellem de forskellige Landsdele, Arbejdsdagens Længde og Overtrædelser af Fabrikloven; — men foruden disse Oplysninger finder man i de tyske Beretninger (omend ikke altid paa den mest overskuelige Maade) Oplysninger om en stor Mængde andre Arbejderforhold af Interesse. Vi have alt nævnt Ulykkestilfældene og hvad hermed staar i Forbindelse; men desforuden maa mærkes mange forskelligartede Oplysninger om enkelte Industriegrene og enkelte Forretninger, om Arbejderforsikringsvæsenet i dets forskellige Former, Fabrik- og Arbejdsskoler, Arbejderforeninger af forskellig Art, Arbejderboliger, Velgjørenheds-Indretninger etc. etc. Flere af de tyske Fabrikinspektører meddele deres Erfaringer paa en Maade, og i et Omfang, der er virkelig lærerig, — og det ikke blot for deres egne Landsmænd. Vi kunne ikke andet end ønske, at de tyske Fabrikinspektørers Beretninger maa blive paaagtede ogsaa herhjemme.

Maier's Handelslexikon. Handlexikon des ganzen kaufmännischen Wissens, Herausgegeben von Prof. Dr. M. Haushofer, Prof. Dr. Feichtinger, Handelskammersekretär Dr. J. Landgraf und Anderen. Stuttgart, Verlag von Julius Maier. 1881. I—II (612 + 702 S.).

Lexikon'et indeholder omtrent 12,000 Artikler. Det er et Varelexikon, et handelsgeografisk, i en mindre Grad ogsaa et handelshistorisk Lexikon; det er endvidere et Lexikon over alle de Ord, der forekomme i Handelsretten, Vexelretten, de forskjellige Handelsbrancher, Samfærdselsvæsenet, Kontorvidenskab, Bogholderi, Korrespondance etc. etc., overhovedet i det kommercielle Liv. Artiklen «Dänemark» indeholder nogle Misforstaaelser; men Udlændinges Fremstillinger af danske Forhold er jo saa godt som altid mere eller mindre urigtige. Ellers gjør Lexikon'et i det hele et godt Indtryk.

L. Freiherr von Ompteda: Bilder aus dem Leben in England. Breslau, S. Schottlaender. 1881. (318 S.).

Der findes i denne Bog bl. a. et længere Kapitel om «Drikfældigheden i England». Der gives her et Billede af «Brændevinspesten», af det Omfang den har i England, og af de Midler, der forsøges imod den. Navnlig gjøres «the United Kingdom Alliance», dens Virksomhed i Parlamentet, og alt hvad dermed staar i Forbindelse, til Gjenstand for en mere indgaaende Behandling. Det er maaske navnlig dette Kapitel, der — fra det nationaløkonomiske Standpunkt set — har Interesse. Dog have ogsaa Forf.s Skildringer af Universitetsforholdene i Oxford, af det engelske Landliv, den engelske Havekultur m. m. en ikke ringe social Interesse. Havekulturen synes at være hans Specialitet. Noget stort Apparat af Lærdom er ikke her sat i Bevægelse, og Forf. betegner sig selv gjentagne Gange som Dilettant. Men den hannoveranske Baron har i sin elegant udstyrede Bog samlet nogle Billeder af de storslaaede engelske Forhold, — Billeder, der i ethvert Fald læses med Interesse.

- A. G. Mosle: Der Unterscheidungszoll (la surtaxe d'entrepôt).
Bremen, 1880. Kühtmann. (92 S. + 45 S. Tabeller).
- Dr. Th. Barth: Die Besteuerung der indirekten Einfuhr. Historische u. kritische Untersuchung nebst einem Anhang über die Schifffahrtbegünstigung in Frankreich. Berlin. 1880. Leonhard Simion (64 S.).

Mosle taler for, Barth imod. Den af Mosle foreslaaede Differential-Tarif gaar ud paa, at naar de værdifulde ikke-evropæiske Artikler: Silke, Elfenben, Cigarer, Indigo, The og Kautschuck; fremdeles: Kryderier, Droguer, Cochenille, Uld og Tobak; endelig: Kaffe, Kakao, Peber, Carry, Huder, Skind og Farvetræ-Extrakt indføres indirekte fra evropæiske Pladser, skulle de svare en Extraafgift, en Differentialtold, en *surtaxe d'entrepôt*, (*discriminating duty*), paa resp. 25, 15 og 10 Pf. pr. $\frac{1}{2}$ Kilogram Brutto. Derimod skulle Masseprodukter som Træ, Petroleum, Jute, Chilispeter, Guano og Korn kun svare $2\frac{1}{2}$ Pf., medens alle andre ikke-evropæiske Produkter, (ligeegyldigt om de forøvrigt ere toldpligtige eller ej), der indføres indirekte fra evropæiske Pladser skulde svare 5 Pf. pr. $\frac{1}{2}$ Kilogr. Dette Forslag forsvares ved Hjælp af nogen Statistik og under Paa-kaldelse af Bismarek, den tyske Nationalaand, Patriotisme m. m. Bogen er i sin Helhed mislykket, men indeholder enkelte Ting, der ville kunne læses med Interesse. Særligt betegnende er et voldsomt Angreb paa Hamborgs og Bremens Frihandelsstilling. — Et fuldstændigt Modstykke er Barths Bog. Velskrevet, udpræget liberal, en hel Del historiske og statistiske Oplysninger af betydelig Interesse. To Afsnit om Entrepotafgiften og Skibsfartsbegunstigelserne, Flagtold saavel som direkte Statstilskud, i Frankrig; et om den foreslaaede Indførelse i Tyskland af Entrepotafgiften. Spørgsmaalet herom har i den seneste Tid været livligt diskuteret i Tyskland, bl. a. paa den nationaløkonomiske Kongres, der saa godt som enstemmigt stemte imod Projektet. Mosles Bog er det betydeligste Forsvarsindlæg for det; Barths en eftertrykkelig Gjendrivelse, der særligt efterviser, hvor mislykkede Frankrigs Forsøg paa at fremelske direkte Import ved en *surtaxe d'entrepôt* og paa at udvikle den nationale Skibsfart ved en Flagtold, en *surtaxe de pavillon*, have været.

C. O. Montan: Arbetarefrågan i Sverige (Aftryck ur Ny Sv. Tidskrift, Häft VI, Upsala 1880), (25 S.).

Den store Strike blandt Savværksarbejderne ved Sundsvall i Maj 1879 og det Arbejdermøde, der i 1879 afholdtes i Stockholm, fremkaldte en halv Snes Smaaskrifter, og det er disse Smaaskrifter, der have faaet Hr. Montan til at gribe Pennen. — Arbejdermødet i Stockholm maa, efter Hr. Montans Opfattelse, kunne virke beroligende paa dem, der maatte befrygte, at en mere ondartet Arbejderbevægelse kunde være forestaaende i Sverig; thi det fremgik af Mødets rolige og alvorlige Forhandlinger, at «Nihilisme, Kommunisme og Socialisme er vel ikke ukjendt for, men dog uden Indflydelse paa de svenske Arbejdere»; ja ikke engang den «politiske Radikalisme» har hidtil gjort «noget foruroligende Fremskridt» blandt dem. Mødet fandt stor Sympathi, ikke blot i Arbejderkredse; — men noget vigtigere Resultat bragte det ikke. — Hvad Sundsvall-Striken angaar, billiger Forf. i det hele den Maade, hvorpaa Landshøvding Treffenberg stillede sig overfor den, og giver ham Ros for hans «med Energi og Fasthed parrede Humanitet». Vi maa dog tilstaa, at vi, efterat have læst Landshøvdingens officielle Beretning om Striken, ingenlunde føle os overbeviste om, at de Voldsmidler, hvormed den undertrykkedes, vare berettigede. Det kan gjerne være, at Striken — Sverigs første større Strike — økonomisk set ikke var tilstrækkelig motiveret; men dette borttager ikke det stødende i den Maade, hvorpaa Avtoriteterne vaagede over Savværksejernes (vistnok snarere end Samfundets) Interesser. Hr. Montan finder imidlertid Avtoriteternes Fremgangsmaade prisværdig, stiller sig altsaa paa Landshøvdingens Side, og dadler baade de «altfor konservative», der vilde have, at Soldaterne, i Stedet for at «parlamentere», skulde skyde Arbejderne ned, og Modpartiet, der mente, at Arbejdere og Arbejdsgivere burde overlades til selv at ordne deres Mellemværende.

- A. V. Ljungman: Några ord i Universitetsfrågan. Göteborg, 1880, (31 S.).
- A. V. Ljungman: Några ord om landthushållningens höjande inom landet genom förbättrad undervisning. Göteborg, 1880, (18 S.).

Slutte sig til samme Forf.s i forrige Bind S. 293 anmeldte Skrift. Det dér omtalte «Realuniversitet» forklares nøjere i det første af de ovennævnte to Skrifter. Giver desuden forskjellige Oplysninger om svenske Universitetsforhold. I det andet tages Ordet for Reform af Landbrugsakademier og -skoler, omrejsende Lærere, Udstillinger og Præmier, Literaturen.

A. P.
